

Södertälje
kommun

KUL 24
Tidig läsinlärning

Resurscentrum

Tidig läsinlärning

Resurscentrum

Linda Frenning – kommunöverg. spec. pedagog

Rebecca Dahlin - kommunöverg. spec. lärare

Emily Bergfors - utvecklingslärare

Södertälje
kommun

Innehåll

Läsundervisning och tidiga insatser

- Kunskapsläge och rekommendationer

Södertäljes riktlinjer

- Vikten av tidiga insatser (testning, analys, planering och åtgärder)
- Screeningplan, analysmöten och planering

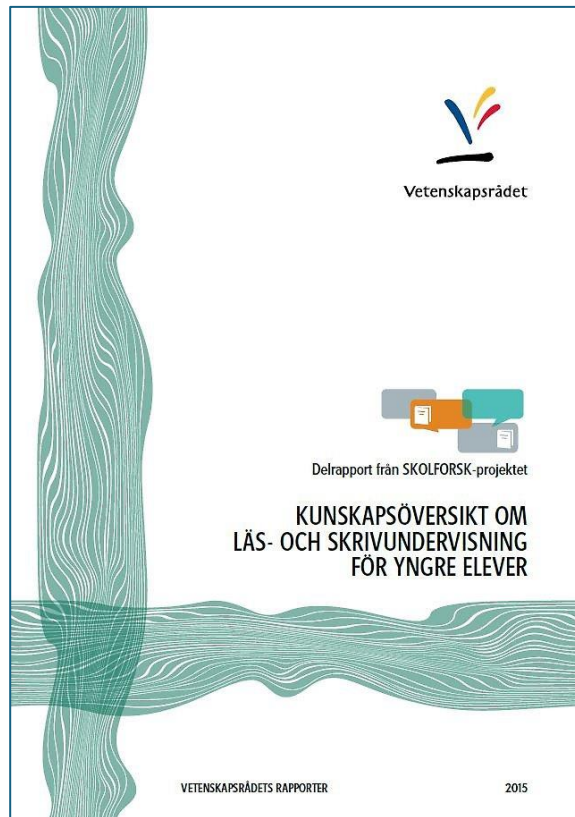
Undervisning i läsutveckling

- 5 evidensbaserade råd

Samtal

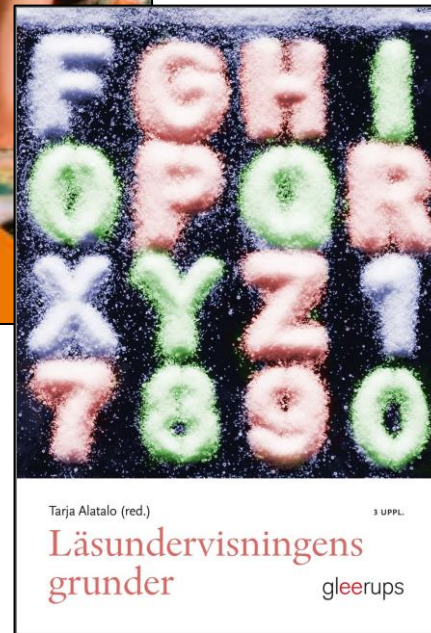
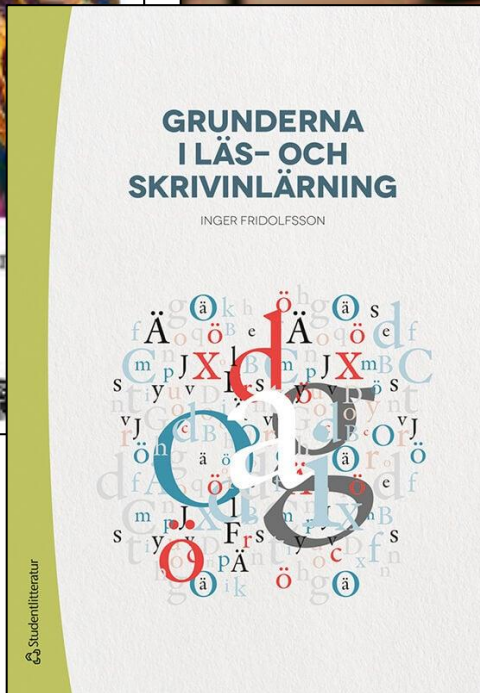
- Frågor och tankar

Kunskapsöversikt om läs- och skrivundervisning för yngre elever

- Flera forskningsstudier har gjorts som stärker vikten av att arbeta med fonologisk medvetenhet och explicit med avkodning.
- ”The simple view of reading” och medvetet arbete med både avkodningsträning och språkförståelse.
- Systematisk, strukturerad och explicit undervisning.
- Evidensbaserade råd.

Aktuell forskning

- Tydligare riktlinjer från Skolverket
- Fokus på evidensbaserad undervisning (explicit)
- Screening som fångar upp
- Rätt insatser tidigt
- Bättre förutsättningar

Massiv kritik – nu tvingas Skolverket se över sitt kartläggningsmaterial

Mer specifik testning behövs

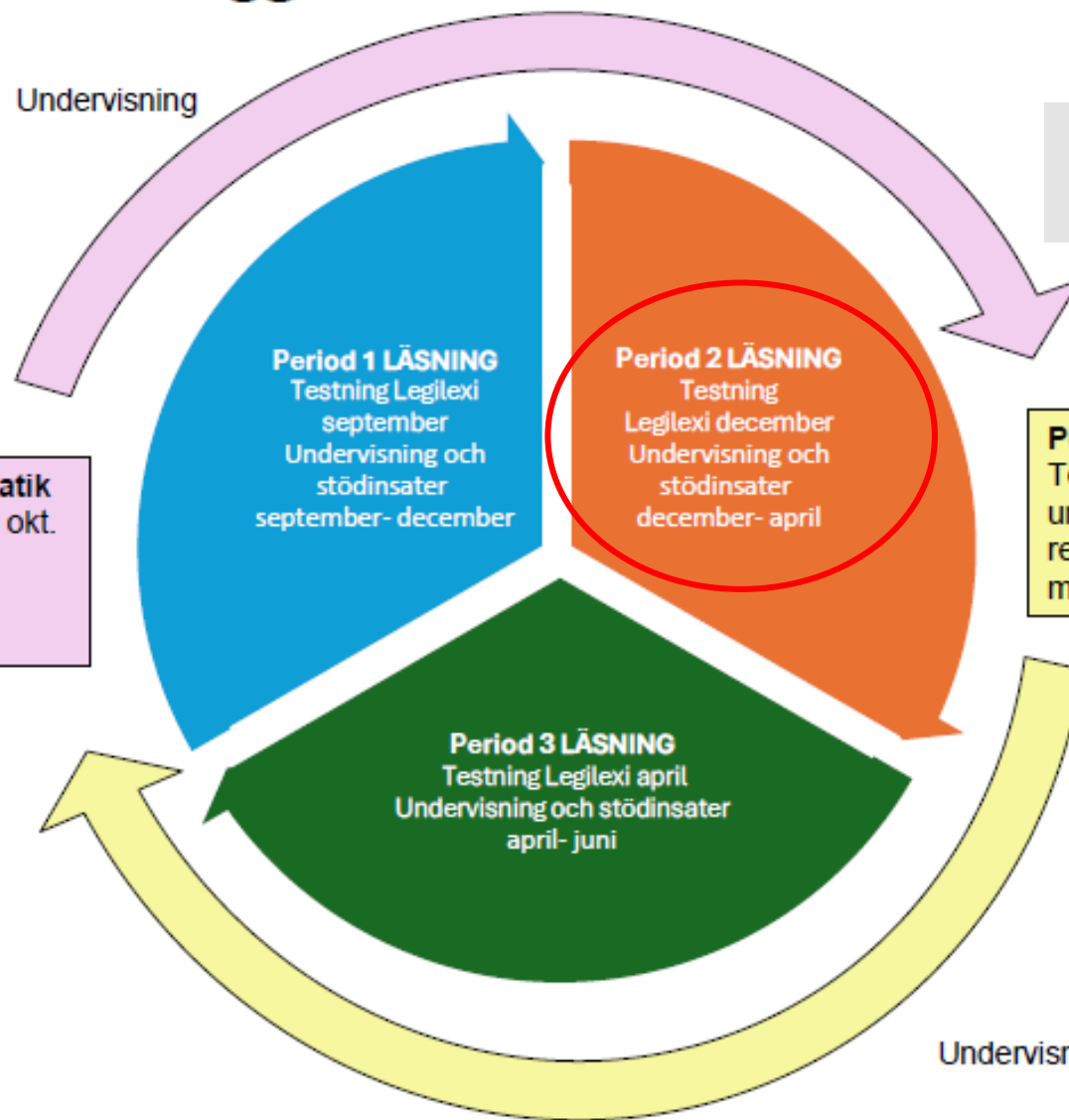
- Bedömningsstödet brister i träffsäkerhet och klarar inte av att identifiera elever som löper risk att få läs- och skrivsvårigheter.
- Konsekvensen av att bedömningsstödet och NP inte är tillräckligt träffsäkra blir att elever med risk för läs- och skrivsvårigheter inte upptäcks och inte heller kan få det stöd de skulle behöva för att utvecklas.

Kartlägga och bedöma

LegiLexi

Undervisning

Period 1 Matematik
Testning Magma okt.
undervisning utifrån resultat oktober- februari

Period 1 LÄSNING
Testning Legilexi september
Undervisning och stödinsatser september- december

Period 2 LÄSNING
Testning Legilexi december
Undervisning och stödinsatser december- april

Period 2 MATEMATIK
Testning Magma mars
undervisning utifrån resultat mars- juni

Period 3 LÄSNING
Testning Legilexi april
Undervisning och stödinsatser april- juni

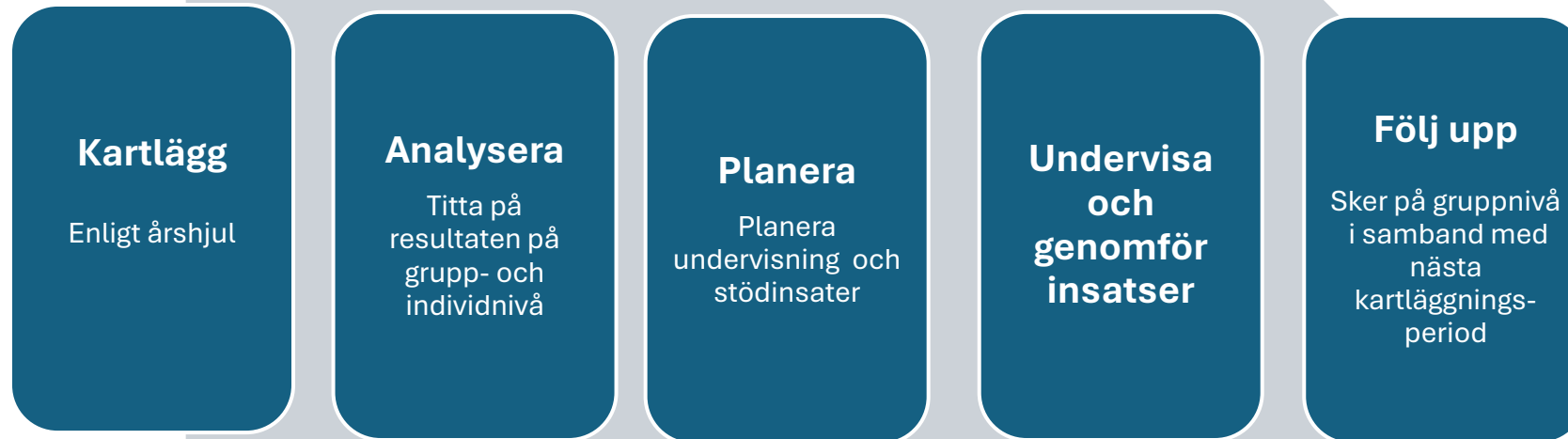
Undervisning

LÄSA-SKRIVA-RÄKNA GARANTIN

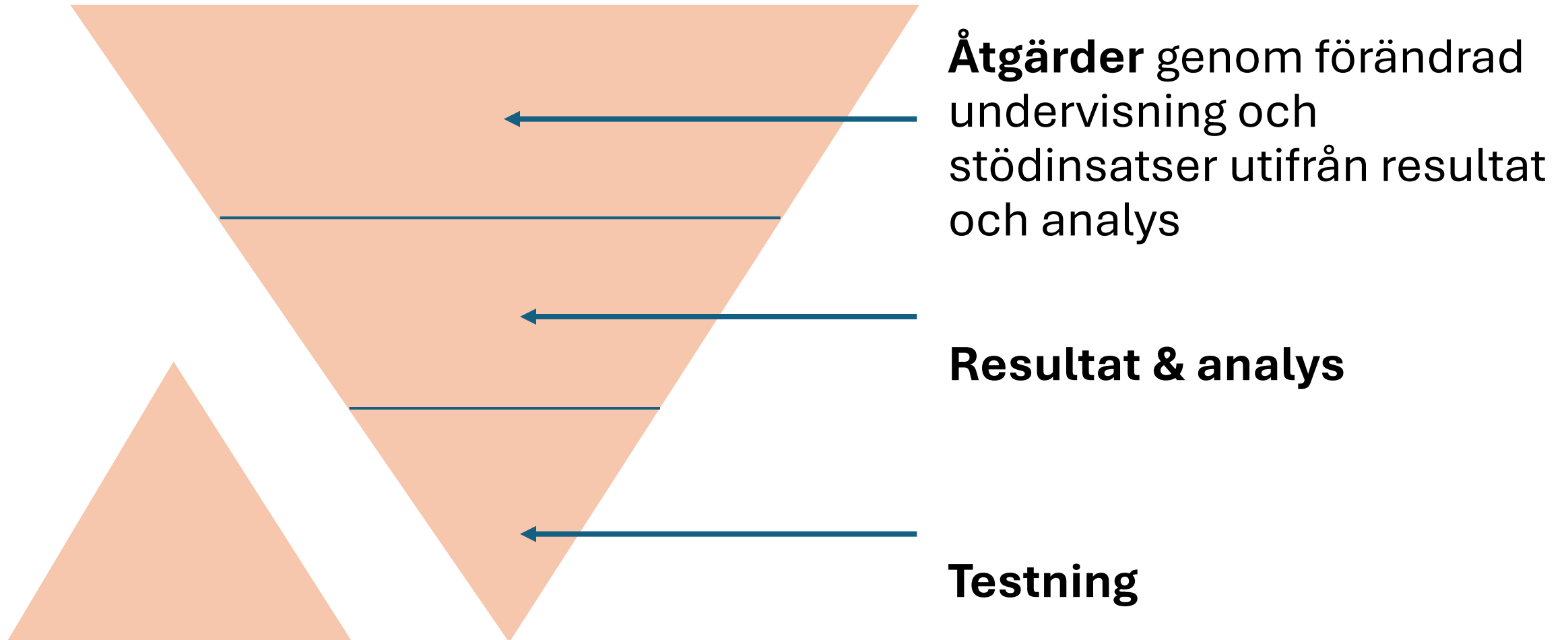
Syftet med årshjulet för kartläggning och bedömning är att ge bättre stöd till lärare att forma undervisningen efter elevernas behov, samt att fånga upp elever i behov av tidiga insatser i läs- och skrivutveckling samt matematik.

- I förskoleklass genomförs den obligatoriska kartläggningen i sep-okt och resultaten ligger till grund för undervisning och stödinsatser.
- Därefter genomförs testning med hjälp av Magma i mars och Legilexi i april.
- I årskurs 1 kompletteras testningen i Legilexi med bedömningsstödet test för skriftlig förmåga.
- I mellanstadiet testas eleverna endast en gång per år i helklass i Legilexi och därefter följs individuella elevers resultat upp.
- Screeningplanen beslutas i A-samverkan på respektive skola och rektor är ytterst ansvarig.

Innehåll i varje period

Hur: et som krockar i och det som du kan påverka!

Analys av resultaten

- Varför analys?
- Schemalägg
analysmöten

Struktur analysmöte

Syfte:
Formulera ett
gemensamt
syfte

Deltagare:
klasslärare/mentor,
speciallärare/
specialpedagog
(skolledare)

Analys på
gruppnivå

Analys på
individnivå

Fortsatt
arbete

Tidiga insatser/RTI

Lager 1: Evidensbaserad undervisning

Syfte: Högkvalitativ undervisning i klassrummet för alla elever.

Fokus: Differentierad undervisning för att möta alla elevers behov.

Lager 2: Målmedvetna interventioner

Syfte: Ytterligare stöd för elever som identifierats i screening som i *riskzonen* för att utveckla lässvårigheter.

Genomförande: Smågruppsundervisning fokuserade på specifika områden inom läsning.

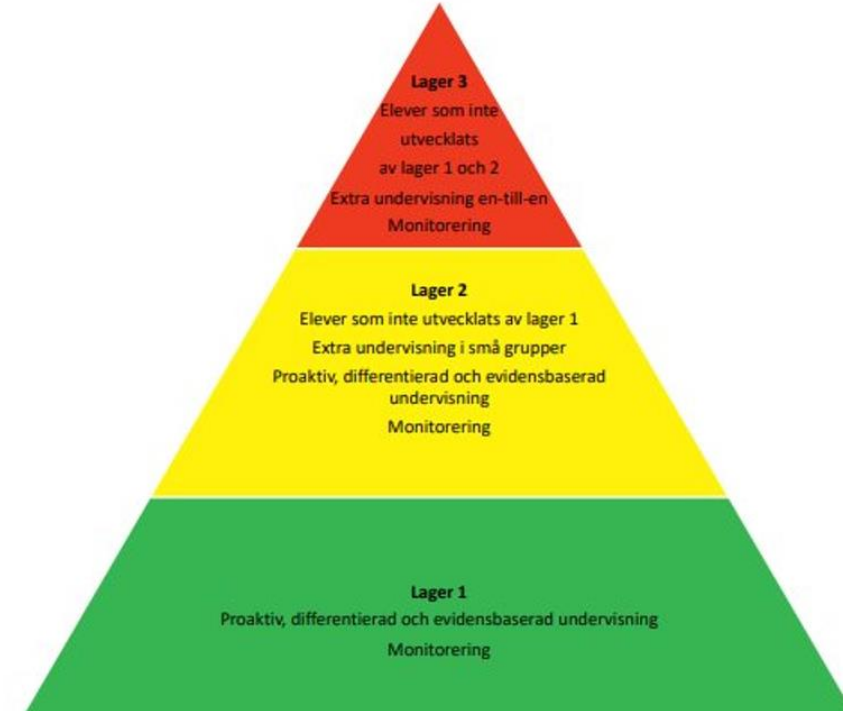
Lager 3: Intensiva interventioner

Syfte: För elever som inte svarar tillräckligt på stöd i lager 2

Genomförande: Mer intensiva insatser, med hög frekvens och längre varaktighet.

Fokus: Djupgående analys av elevens specifika svårigheter för att anpassa stödinsatserna.

"There is a large body of evidence showing that implementation of RTI increases reading skills, prevents reading disabilities and decreases special education referrals and segregated placements."

an när man kan läsa?

Läsning

=

Avkodning

×

Språkförståelse

läsflyt

innehållsförståelse

utvecklad läsförståelse

fonologisk medvetenhet

bokstavskunskap

alfabetisk avkodning

automatiserad avkodning

ordförråd

språkstruktur

hörförståelse

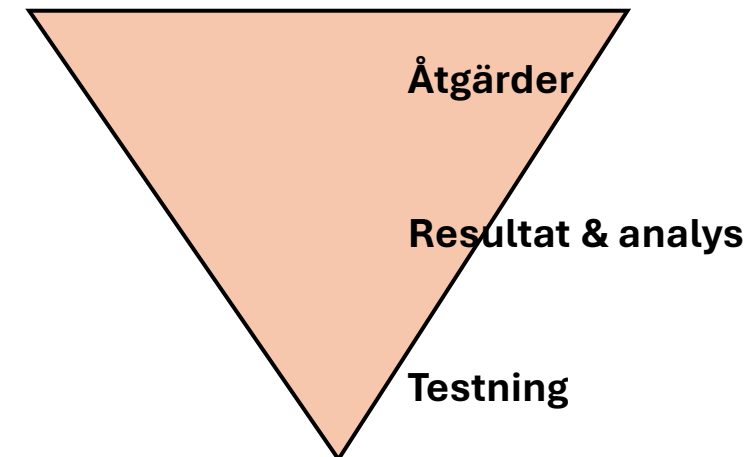
Lärarens betydelse för läsutveckling - *Vi gör skillnad!*

Elevens förutsättningar, motivation och skolans kompensatoriska uppdrag .

Faktorer som påverkar:

- ✓ Struktur och tydlighet i undervisningen
- ✓ Effektiv screening, planering och samverkan -> förändring av undervisning
- ✓ Prioritering av ämnet och läsning specifikt (klassrumsmiljö och tid)

**Strukturerad läsundervisning har bevisat god effekt på
elevernas läsning**

Evidensbaserade råd för läsundervisning

1. **Språklekar bör ingå som en grundläggande del av förskoleklassens undervisningen.**

De genomförs inför den första läsinlärningen och koncentreras mer på enskilda språkljud (fonem) och mindre på rim och ramsor.

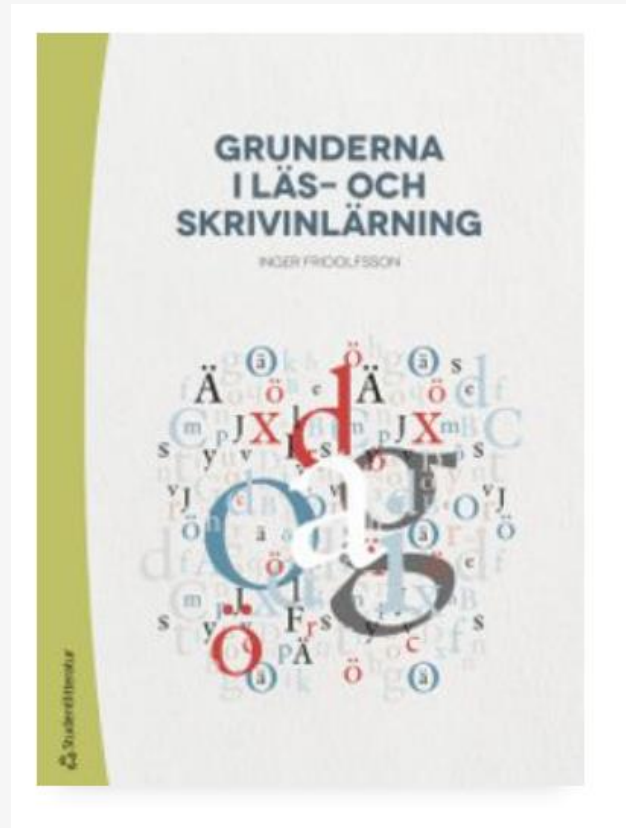
Evidensbaserade råd för läsundervisning

2. Den första läsundervisningen bör präglas av systematisk och explicit undervisning om bokstäver och ljud utifrån ljudmetoden/phonics.

Börja med dessa bokstäver:

Aa Ss Ll Oo Rr Ee Nn Ii Vv Mm

Läraren bör *inte* uppmuntra eleverna att "gissningsläsa" ord med stöd av exempelvis bilder.

Evidensbaserade råd för läsundervisning

3. Orden betydelsebärande delar (morfem) är också en viktig del av läsutvecklingen och behöver vara en del av undervisningen.

"Ordförrådet är enormt viktigt och fler och fler elever behöver explicit hjälp och stöttning i arbetet med att bygga ett djupt ordförråd för att i sin tur t.ex. stärka läsförståelsen. Detta gäller inte minst elever med svenska som andraspråk."

AE Hallin "Språkforskning.se"

Evidensbaserade råd för läsundervisning

4. När elever har knäckt läskoden behöver de läsa så mycket att deras avkodning automatiseras. Det är först när avkodningen är automatiserad som läsflyt uppstår.

Tips på övningar:

Parläsning

Repeterad läsning

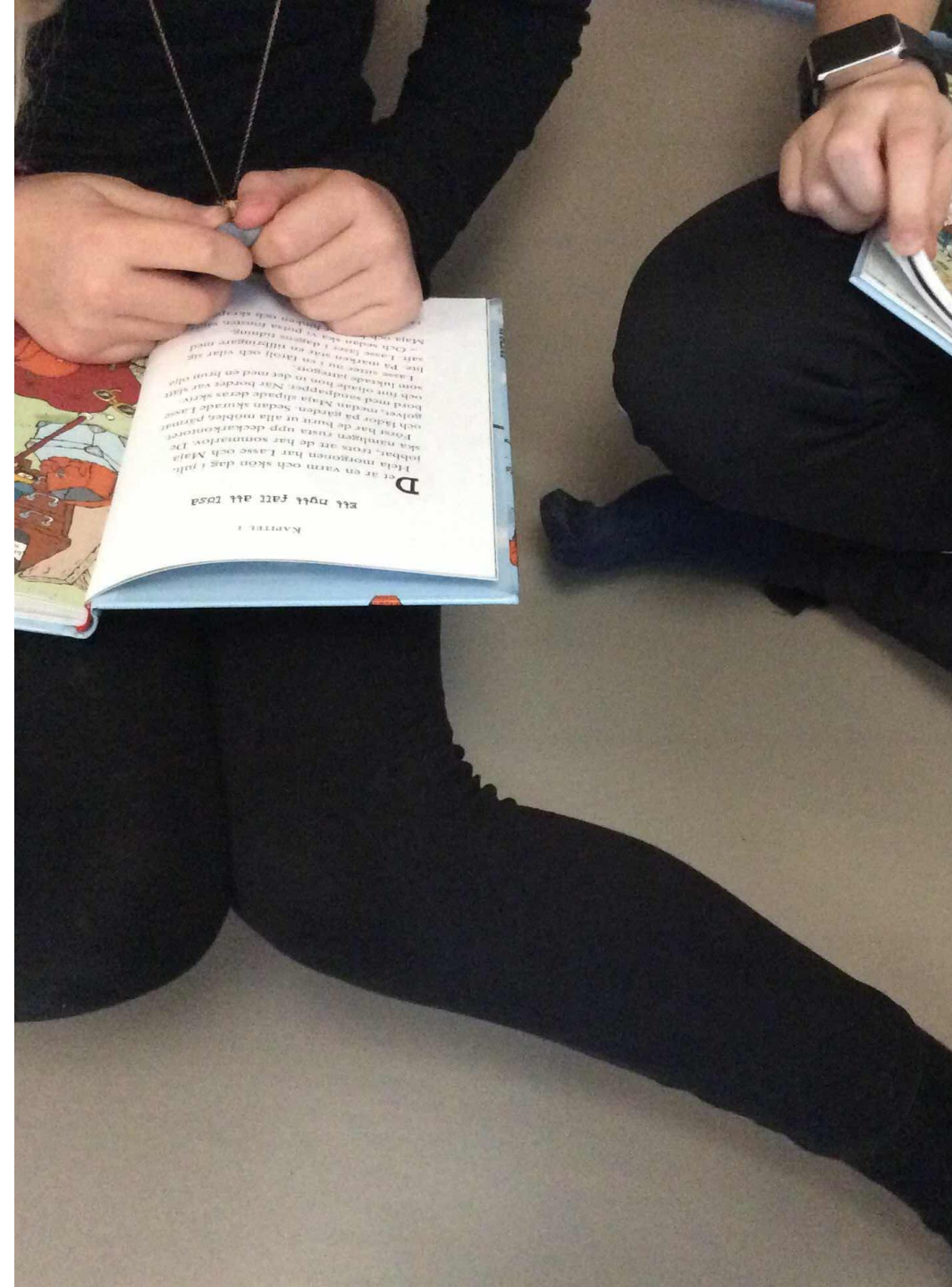
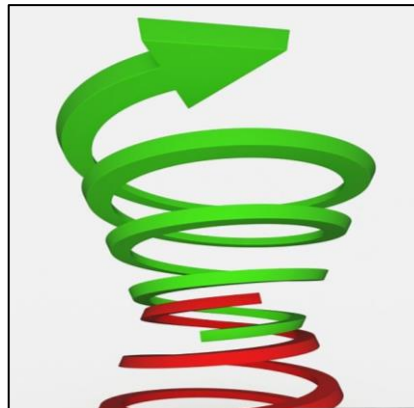
Gemensam läsning i kör

Stafettläsning

Läsläxor

En kvart om dagen

Tystläsning

Evidensbaserade råd för läsundervisning

5. Den systematiska "phonics"-inspirerade undervisningen om bokstäver, ljud, avkodning och automatisering ska vara integrerad med annan undervisning som stimulerar läsmotivation och språkförståelse!

Vad läser du?
Varför?

Reflektion

Vilka delar av de evidensbaserade rekommendationerna arbetar du med i din undervisning?

Vad skulle du behöva komplettera med för att följa råden?

Tack från oss!

Mailadresser:

linda.frenning@skolasodertalje.se

rebecca.dahlin@skolasodertalje.se

emily.bergfors@skolasodertalje.se

Referenslista:

Alatalo T - *Läsundervisningens grunder*, 2016

Gear B – *Ordkunskap i förskola, förskoleklass och skolans tidiga år*, 20

Elbro C .fl. – *Lära barn att läsa*, 2022

Fridolfsson I & Häggström I – *Grunderna i läs- och skrivinlärning* (2020)

Fridolfsson I – *Hur svenska skolan missar elever som inte lär sig läsa*, 2023 (Näringslivet Skolforum)

Gyllander Torkilsen L & Nehez J – *Att leda utvecklingsprocesser i förskola och skola*, 2020

Heller-Sahlgren G – *Svenska fjärdeklassares läsförståelse – trender och förklaringar*, 2023 (Näringslivets skolforum)

Lundberg m.fl. - *Bornholmsmodellen – språklekar i förskoleklass*,

Nilvius C – *RTI – modellen i praktiken*, 2024

Fält L & Hallin E – *Så löser vi läskrisen på lågstadiet*, 2023 (Näringslivet Skolforum)

Timperley H– *Det professionella lärandets inneboende kraft*, 2019

Vetenskapsrådet - *Kunskapsöversikt om läs- och skrivundervisning för yngre elever*, 2015